

Bydgoszcz, 20 lipca 2018 r.

WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI

WPS.IX.431.2.29.2018.JDa/RK

**Pani
Grażyna Wirzman-Mikulska
Kierownik
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
ul. Parkowa 2
88-306 Dąbrowa**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 186 pkt 3 i art. 197 b ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2018 r. poz. 998 z późn. zm.) oraz § 4 i § 13 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz.U. poz.1477) w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, ul. Parkowa 2, 88-306 Dąbrowa (zwanym dalej GOPS lub Ośrodkiem) przeprowadzona została w dniach 28, 29 czerwca 2018 r. kontrola prawidłowości.

Kontrola przeprowadzona została przez:

- Julitę Danecką – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, kierującego zespołem inspektorów,
- Renatę Klawikowską – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy,

na podstawie Upoważnienia Nr 381/2018 z dnia 8 czerwca 2018 r.

w zakresie:

- realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- zgodności zatrudnienia asystentów rodziny z wymaganymi kwalifikacjami.

Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2016 r. do 17 czerwca 2018 r.

Opis ustalonego stanu faktycznego oraz jego ocena:

Kontrolę przeprowadzono w oparciu o rozmowę i wyjaśnienia p. Grażyny Wirzman-Mikulskiej - Kierownika GOPS, p. █████ - asystenta rodziny oraz analizę dokumentacji.

Gmina została ustawowo zobowiązana do realizacji zadań z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 10 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art.190. W Gminie Dąbrowa ww. zadanie realizuje GOPS.

GOPS działa obecnie na podstawie Statutu z dnia 26 października 2017 r. przyjętego Uchwałą Nr XXVII/167/2017 Rady Gminy w Dąbrowie. W dokumencie uwzględniono ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zadania Ośrodka szczegółowo ustalone zostały w Regulaminie Organizacyjnym, z dnia 2 stycznia 2018 r., wprowadzonym Zarządzeniem Kierownika GOPS Nr 1/2018. Dokument zawiera wyodrębnione w strukturze Ośrodka stanowisko asystenta rodziny, jednak nie ujmuje wszystkich przypisanych do niego ustawowo zadań. W trakcie trwania kontroli uzupełniono powyższe braki.

Wójt Gminy Dąbrowa Upoważnieniem Nr S.0052.3.2018 GOPS z dnia 30 marca 2018 r., upoważnił p. Grażynę Wirznan-Mikulską do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji. W okresie od 1 maja 1990 r. do 28 marca 2018 r. funkcję kierownika pełniła p. Anna Fabiszewska.

W wyniku czynności kontrolnych stwierdzono również, że w strukturze jednostki kontrolowanej nie wyodrębniono zespołu do spraw asysty rodzinnej, co nie stanowi naruszenia przepisu art. 10 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny.

W zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ustalono, co następuje:

- odnośnie do zapisu art.176 pkt 1: *opracowanie i realizacja 3- letnich gminnych programów wspierania rodziny,*
- zgodnie z art.179 ust.1 wyżej cytowanej ustawy *w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.*

W okresie objętym kontrolą opracowano dwa Gminne Programy Wspierania Rodziny. Pierwszy Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2015-2017 przyjęty został Uchwałą Nr VI/33/2015 Rady Gminy Dąbrowa z dnia 23 kwietnia 2015 r.

W opracowanym dokumencie zawarto główny cel dotyczący stworzenia systemu wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Drugi Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2018-2020 przyjęty został Uchwałą Nr XXXII/203/2018 Rady Gminy Dąbrowa z dnia 10 maja 2018 r.

Dokonano diagnozy potrzeb środowiska lokalnego i na tej podstawie sformułowano cele szczegółowe. Realizatorzy angażują się w wykonanie ww. programu. Dokument jest na bieżąco monitorowany i podlega corocznej ewaluacji.

W okresie objętym kontrolą Kierownik GOPS dopełniła obowiązku rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny. Sprawozdania za lata 2016 i 2017 zostały przekazane do Rady Gminy w terminie określonym w ustawie. Kierownik GOPS złożyła w tym zakresie stosowne oświadczenie.

W okresie objętym kontrolą GOPS zatrudniał następujących asystentów rodziny:

- p. █████ - w ramach umowy o pracę, w okresie od 23 marca 2015 r. do 30 września 2016 r.,
- p. █████ - w ramach umowy o pracę, w okresie od 15 września 2016 r. do 31 marca 2018 r.,
- p. █████ - w ramach umowy o pracę, w okresie od 7 maja 2018 r. do chwili obecnej.

Asystent obejmował pomocą:

- w 2016 r. 6 rodzin, w tym jeden przypadek rodziny zobowiązanej do współpracy przez Sąd,
- w 2017 r. 7 rodzin, w tym jeden przypadek rodziny zobowiązanej do współpracy przez Sąd,
- 2018 r. 8 rodzin (do dnia kontroli), w tym brak przypadków rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,

przy zachowaniu zasady, iż asystent równocześnie nie pracował z więcej niż 15 rodzinami.

Na podstawie badanej dokumentacji ustalono, iż w okresie objętym kontrolą zatrudnieni asystenci rodziny posiadali wymagane kwalifikacje, zgodne z art. 12 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W aktach osobowych asystentów znajdowały się oświadczenia dotyczące spełniania wymagań wynikających z art. 12 ust. 1 pkt 2, 3 i 4 ww. ustawy.

W zakresie czynności asystentów rodziny uwzględniono wszystkie zadania, wynikające z art. 15 ust 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jedynie u p. [REDAKTOR]. Natomiast u p. [REDAKTOR] i p. [REDAKTOR] w aktach osobowych znajdował się niepełen zakres czynności.

- W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 2 i pkt 4b:

- *tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,*
- *finansowanie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.*

Gmina Dąbrowa tworzy możliwość podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny. W okresie objętym kontrolą, asystenci podnosili swoje kwalifikacje poprzez szkolenia tematyczne. W budżecie Ośrodka zostały zaplanowane środki finansowe na szkolenia.

Praca asystentów nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca była prowadzona, co jest zgodne z art. 17 pkt.3 cyt. wyżej ustawy. Natomiast u jednego asystenta rodziny p. [REDAKTOR] zapis art.17 pkt.4 ustawy nie został spełniony. Zgodnie z analizą dokumentacji i złożonym oświadczeniem, asystent prowadził postępowania z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę i wydawał w tym zakresie decyzje.

W okresie objętym kontrolą praca z rodzinami prowadzona była przez asystenta rodziny i pracowników socjalnych. Zgodnie z zapisami art. 11 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku, gdy Ośrodek Pomocy Społecznej powziął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadzał w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej.

Jeżeli z analizy sytuacji rodzinnej wynikała konieczność przydzielenia rodzinie asystenta rodziny, pracownik socjalny występował do Kierownika Ośrodka z wnioskiem o jego przydzielenie, a Kierownik przydzielał rodzinie asystenta.

Ponadto, zgodnie z art. 8 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodzina również wyrażała pisemną zgodę na współpracę z asystentem. Dotychczas nie było przypadku odmowy przyznania rodzinie asystenta.

Zbadano dokumentację wszystkich rodzin prowadzoną w okresie objętym kontrolą. Asystenci dokumentowali swoją pracę poprzez: wstępne analizy sytuacji rodziny, wywiady z rodziną, oceny sytuacji z rodziną, plany pracy z rodziną, karty pracy asystenta z rodziną, sprawozdania półroczne z pracy asystenta z rodziną, aktualizacje działań na rzecz rodziny, notatki służbowe,

Nie w każdym przypadku okresowe oceny sytuacji rodziny były sporządzane terminowo zgodnie z art.15 ust.1 pkt 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Częstotliwość wejść w środowisko asystentów była adekwatna do potrzeb rodziny.

Nie wszystkie plany pracy zawierały terminy realizacji działań oraz ich przewidywane efekty, co jest niezgodne z zapisem art. 15 ust. 3 ww. ustawy.

- W zakresie koordynacji poradnictwa opisanego w art. 8 ustawy *o wsparciu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”*.

Do chwili przeprowadzenia kontroli do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej nie wpłynął żaden wniosek wynikający z ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”.

- W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 16: *monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z asystentem*.

Asystenci rodziny nie prowadzili monitoringu funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną, z uwagi na brak rodzin wskazanych do tej formy działania. Jak dotąd żadna z rodzin nie osiągnęła pewnego poziomu samodzielności i stabilizacji życiowej.

Decyzja o zaprzestaniu lub dalszej współpracy asystenta z daną rodziną podejmowana jest wspólnie z asystentem rodziny, pracownikiem socjalnym i Kierownikiem GOPS, cyklicznie podczas dokonywania analizy sytuacji rodziny. Dotychczas zakończenie współpracy z asystentem następowało z powodu zmiany miejsca zamieszkania przez rodzinę poza teren gminy oraz rezygnacji rodziny ze współpracy z asystentem.

Ponadto Ośrodek w oparciu o ww. ustawę sporządził wewnętrzną procedurę współpracy oraz działań podejmowanych na rzecz rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny i pracownika socjalnego.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 7: *prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy*.

Monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej prowadzony jest na bieżąco przez pracowników socjalnych, we współpracy z innymi służbami tj.: szkołą, policją, służbą zdrowia, grupą roboczą Zespołu Interdyscyplinarnego, pracownikiem punktu konsultacyjnego. W zależności od potrzeb i problemów rodziny podejmowane są dalsze stosowne działania.

- W zakresie prowadzonego *monitoringu dzieci ze środowisk, w których występuje przemoc oraz jakie służby były zaangażowane w prace na rzecz rodziny*.

W czterech rodzinach objętych pomocą asystentów rodziny, w których wystąpiło zjawisko przemocy, zaangażowane były następujące służby: pracownicy socjalni, kuratorzy, dzielnicowi, pedagodzy, przedstawiciele służby zdrowia. Służby te prowadzą kompleksowe działania z rodziną począwszy od monitoringu sytuacji rodziny, udzielenia pomocy w formie poradnictwa i pomocy finansowej, kierowania na leczenie odwykowe, składania zawiadomień do prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa oraz występowania z wnioskiem do sądu o wgląd w sytuację rodziny.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.*

W okresie objętym kontrolą na terenie gminy Dąbrowa nie funkcjonowała placówka wsparcia dziennego. Gmina zapewnia miejsca i zajęcia dla dzieci w ramach prowadzonych spotkań pozalekcyjnych na terenie 4 szkół i przedszkoli. Organizowane są warsztaty zajęciowe, wyjazdy do kina, na basen, lodowisko, biwaki, wycieczki, zajęcia językowe, taneczne i sportowe, pikniki, biesiady, przeglądy teatralne, festiwale oraz konkursy recytatorskie. Funkcjonuje projekt wymiany uczniowskiej w Polsce i za granicą. Dla dzieci z rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny organizowane są kolonie. W gminie działają także drużyny harcerskie i zuchy, które realizują cykl zajęć np. „Podwórkowe wspomnienia naszych rodziców i dziadków”, „Wspominamy przeszłość, działamy dla przyszłości”, „Harcerski bieg patrolowy”, „Harcerska akcja zimowa”. Znajduje się także całoroczny obiekt sportowy „Orlik” i hala sportowa.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3a: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,*

oraz

- w zakresie realizacji zapisu art. 10 ust. 3: *praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi, pomocy prawnej, organizowania dla rodzin spotkań.*

Gmina Dąbrowa zapewnia rodzinie przeżywającej trudności dostęp do bezpłatnego, specjalistycznego poradnictwa (socjalnego, prawnego, terapeutycznego, psychologicznego, psychiatrycznego, logopedycznego, specjalistycznych usług opiekuńczych). Szczegółowych informacji w tym zakresie udzieliła Kierownik GOPS.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3b i 4c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,*
- *finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające.*

W okresie objętym kontrolą, na terenie gminy nie funkcjonowały rodziny wspierające. W związku z tym gmina nie ponosiła kosztów związanych z ich funkcjonowaniem. Podejmowane były rozmowy z mieszkańcami gminy mające na celu podjęcia się wypełnienia funkcji rodziny wspierającej. Niestety żadna z osób i rodzin nie była zainteresowana pełnieniem takiej funkcji.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 5: *współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.*

Gmina współfinansuje koszty związane z utrzymaniem wychowanków przebywających w pieczy zastępczej:

- w 2016 r. - wydatkowano kwotę: 21.877,78 zł,
- w 2017 r. - wydatkowano kwotę: 21.190,05 zł,
- w 2018 r. (do dnia kontroli) - wydatkowano kwotę: 5.924,77 zł.

- W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust. 1 pkt 2: *opracowanie planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, skoordynowanym z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej-*

Asystenci rodziny jak dotąd nie współpracowali z rodziną biologiczną, której dzieci zostały czasowo umieszczone w pieczy zastępczej. W związku z tym nie mieli możliwości uczestniczenia w opracowaniu planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, skoordynowanego z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej oraz uczestniczenia w Zespołach ds. Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka.

- W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 6: *sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art.187 ust.3.*

Gmina sporządza sprawozdania rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny oraz przekazuje je wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego. Sprawozdania przekazywane były w następujących terminach (dane ustalono z CAS):

- a) za I półrocze 2016 r. w dniu 3 sierpnia 2016 r.,
- b) za II półrocze 2016 r. w dniu 17 stycznia 2017 r.,
- c) za I półrocze 2017 r. w dniu 27 lipca 2017 r.,
- d) za II półrocze 2017 r. w dniu 9 stycznia 2018 r.

Powyższa analiza wskazuje, iż w jednym przypadku (a) nie zachowano ustawowych terminów określonych w § 3 ust.1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz.U. z 2016 r. poz. 213).

Na podstawie powyższych ustaleń skontrolowaną działalność ocenia się pozytywnie z uchybieniami.¹

Stwierdzone uchybienia, odnoszące się do realizacji merytorycznych zadań w obszarze działalności GOPS określonych ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wynikają z niedostatecznego stosowania przepisów prawa. Po zrealizowaniu poniżej podanych zaleceń, GOPS będzie wykonywać obowiązujące zadania w odpowiednim zakresie. Osobą odpowiedzialną za powstanie stwierdzonych uchybień jest proporcjonalnie do okresu kierowania Ośrodkiem, Kierownik GOPS – p. Anna Fabiszewska oraz Kierownik GOPS p. Grażyna Wirzman-Mikulska.

Działając w oparciu o art. 197 d ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wydano następujące zalecenia pokontrolne:

1. Przy zatrudnieniu asystenta przestrzegać wymogów zawartych w art. 17 pkt. 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin wykonania zalecenia – bezzwłocznie.
2. Określać w każdym planie pracy z rodziną terminy realizacji działań oraz ich przewidywane efekty, zgodnie z art. 15 ust. 3 ww. ustawy. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.
3. Sporządzać okresowe oceny sytuacji rodziny nie rzadziej, niż co pół roku, zgodnie z art. 15 ust 1 pkt 15. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.
4. Przestrzegać ustawowych terminów przekazywania sprawozdań określonych w § 3 ust.1 rozporządzenia w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych

---

¹Dokonana ocena została oparta o następującą skalę ocen (na podstawie zarządzenia Nr 371/2017 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z dnia 11.12.2017 r., w sprawie wprowadzenia Regulaminu kontroli): pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowością, pozytywna z nieprawidłowościami, negatywna (po przekroczeniu przyjętego progu istotności). Przez uchybienie należy rozumieć odstępstwo od stanu pożądanego o charakterze wyłącznie formalnym, nie powodujące następstw dla kontrolowanej działalności, zarówno w aspekcie finansowym, jak i wykonywania zadań.

z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.
Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.

Kontrolę wpisano do książki kontroli pod nr **1/2018** w dniach 28, 29 czerwca 2018 r.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach. Jeden egzemplarz wystąpienia pokontrolnego przekazuje się kierownikowi kontrolowanej jednostki, za potwierdzeniem odbioru.

Kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni, do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych.

(podpis i pieczęć Wojewody)